

**KORPUSAVUSTEINEN DISKURSSINTUTKIMUS
UKRAINAN SODAN UUTISOINNISTA HELSINGIN
SANOMIEN VERKKOARTIKKELEISSA**

Hanna Sajasalo
Kandidaatintutkielma
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden
laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Hanna Sajasalo	
Työn nimi Korpusavusteinen diskurssintutkimus Ukrainan sodan uutisoinnista Helsingin Sanomien verkkoartikkeleissa	
Oppiaine Suomen Kieli	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 24 + liitteet
Tiivistelmä <p>Tutkielmassa tarkastellaan, millaisia diskursseja Ukrainan sotaan liitetään Helsingin Sanomien verkkoartikkeleissa. Tutkimuskysymykset ovat: 1. Millaisia kollokaatteja noodin <i>Venäjä</i> kanssa esiintyy Helsingin Sanomien verkkoartikkeleissa? 2. Millaisia diskursseja Ukrainan sodan uutisoinnista nousee esille? 3. Mitä Helsingin Sanomien verkkoartikkeleista esille nousevat diskurssit kertovat Ukrainan sodan uutisoinnista Suomessa?</p> <p>Tutkielma on korpusavusteinen diskurssintutkimus (CADS). Aineistona on itse koottu korpus, joka sisältää Helsingin Sanomien verkkopalvelussa aikavälillä 24.2.2022–13.1.2023 julkaistut sanan <i>Venäjä</i> sisältävät artikkelit. AntConc-korpusanalyysityökalun avulla aineistosta on poimittu noodin <i>Venäjä</i> 96 merkittävintä kollokaattia, joista analyysiin päätyi 93. Kollokaatit on jaoteltu niiden merkityksen ja esiintymiskontekstin perusteella seitsemään diskurssiprosodiaan: osapuolet, toimenpiteet, seuraukset, maantiede, sotapropaganda, aikajana ja saavutukset. Näiden pohjalta on muodostettu laajemmat koko aineiston kattavat diskurssit, joita ovat syyllistämisen ja tuomitsemisen diskurssi, sodan seuraukset ja kauheudet diskurssi sekä toivon ja auttamisen diskurssi.</p> <p>Tutkimuksessa selvisi, että Helsingin Sanomien Ukrainan sotaa koskevissa artikkeleissa uutisoitiin Venäjältä sodan aloitteellisena osapuolena, kuvattiin sodasta aiheutuneita seurauksia ja ihmisten kärsimystä, sekä nostettiin esille toivo Ukrainan mahdollisuuksista puolustaa itseään. Tutkimus vahvistaa aiemmin todettuja havaintoja median asettumisesta vastustamaan asevoimien käyttöä.</p>	
Asiasanat: korpusavusteinen diskurssintutkimus, Ukrainan sota, sanomalehti, diskurssi, korpus	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	

TAULUKOT

Taulukko 1	Kollokaattien lukumäärä diskurssiprosodioittain	8
Taulukko 2	Syyttämisen ja tuomitsemisen diskurssia ilmentävät diskurssiprosodiat ja niiden kollokaatit merkitsevyysarvonsa mukaisesti alenevassa järjestyksessä	10
Taulukko 3	Sodan seuraukset ja kauheudet diskurssia ilmentävät diskurssiprosodiat ja niiden kollokaatit merkitsevyysarvonsa mukaisesti alenevassa järjestyksessä	14
Taulukko 4	Toivon ja auttamisen diskurssia ilmentävät diskurssiprosodiat ja niiden kollokaatit merkitsevyysarvonsa mukaisesti alenevassa järjestyksessä.....	17

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	KORPUSAVUSTEINEN DISKURSSINTUTKIMUS.....	3
3	AINEISTO JA MENETELMÄT	5
	3.1 Tutkimusaineisto.....	5
	3.2 Kollokaatioanalyysi	6
4	UKRAINAN SODAN UUTISOINTIIN LIITTYVÄT DISKURSSIT HELSINGIN SANOMIEN VERKKOARTIKKELEISSA.....	8
	4.1 Noodin <i>Venäjä</i> diskurssiprosodiat ja diskurssit	8
	4.2 Syyllistämisen ja tuomitsemisen diskurssi.....	9
	4.3 Sodan seuraukset ja kauheudet diskurssi	13
	4.4 Toivon ja auttamien diskurssi	17
5	YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT	22
	LÄHTEET	24
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Ukrainan ja Venäjän tilanne on ollut haastava vuodesta 2014 lähtien, jolloin alkaneessa konfliktissa Venäjä miehitti Ukrainalle kuuluneen Krimin niemimaan ja tarjosi sotilaallista tukea Donetskin ja Luhanskin separistialueille. Helmikuussa 2022 Venäjä käynnisti täysimittaisen hyökkäyksen Ukrainaan. Näiden kahden valtion välinen sota on saanut runsaasti palstatilaa niin kansainvälisessä mediassa, kuin suomalaisessa valtamediassakin. Tässä kandidaatintutkielmassa perehdyn siihen, miten Ukrainan ja Venäjän sodasta kirjoitetaan Helsingin Sanomien verkkolehtiartikkeleissa. Keskityn erityisesti tutkimaan, millaisia käsityksiä Venäjän hyökkäyksestä luodaan erilaisilla sanastollisilla ja semanttisilla valinnoilla.

Sodan aikaisella viestinnällä on omat tavoitteensa, ja kielentutkimuksen keinoilla voidaan tarkemmin perehtyä siihen, minkälaisiin tavoitteisiin uutisartikkeleilla tähdätään ja millaisin kielenkäyttökeinoin tavoitteet pyritään saavuttamaan. Mediatekstien tutkimus on yksi kielentutkimuksen keskeisistä osista, sillä kielitieteessä ollaan kiinnostuneita median käyttämän kielen, lajityyppien, ajattelutapojen ja niiden luomien käsitysten merkityksestä identiteettiin, ideologioihin ja valtarakenteisiin (Johansson 2014: 152–153). Medianäkyvyys on myös olennainen osa kaikkia poliittisia kriisejä, sillä se vaikuttaa yleisen mielipiteen muodostumiseen (Tumber & Palmer 2004: 1). Media on instituutio, jonka yhteiskunnallinen ja kulttuurinen rooli on kasvanut yhteiskunnan ja kansalaisten välisen vuorovaikutuksen tekstualisoituessa, eli medioituessa. Tämä tarkoittaa, ettei medioita nähdä enää muusta yhteiskunnasta irrallisina, ainoastaan raportointiin keskittyvinä toimijoina, vaan toiminta tapahtuu nimenomaan medioissa ja median ehdoilla. (Heikkinen 2020: 15.)

Helsingin Sanomien yhteiskunnallista roolia voidaan pitää merkittävänä, sillä se on yksi Suomen luetuimmista sanomalehdistä, kun otetaan huomioon paperisen ja digitaalisen lehden yhteistavoittavuus (KTM 2022). Suomen mittakaavassa suhteellisen runsaslukuinen lukijakunta mahdollistaa Helsingin Sanomille taloudellisia resursseja tuottaa pienempiä maakuntalehtiä laajempaa uutisointia. Helsingin Sanomia voidaankin pitää yhtenä Suomen valtamedioista. Helsingin Sanomien artikkelien merkitystä ideologioiden luomisessa on tärkeää

tutkia myös lehden nauttiman kansallisen aseman ja arvostuksen kannalta. Jensen-Eriksen, Mainio ja Hänninen (2019: 7) kuvaavat Helsingin Sanomia The New York Timesin ja Dagens Nyheterin kaltaiseksi laatulehdeksi, sillä näitä lehtiä yhdistää niiden kansallinen ylivoima oman maansa levikin perusteella mitattuna. Helsingin Sanomat voidaan nähdä myös poliittisena kulttuuri-ilmiönä, jonka merkitys suomalaisten mielipiteiden muodostajana, kansallisen agendan asettajana ja mielialojen virittäjänä on huomattava (Jensen-Eriksen, Mainio & Hänninen 2019: 7). Helsingin Sanomien asema yhtenä Suomen luetuimpana ja arvostetuimpana medianä mahdollistaa, että Helsingin Sanomien uutisointia tarkastelemalla on mahdollista tutkia yleisesti Suomessa julkaistua Ukrainan sodan uutisointia.

Tutkimukseni lähtökohtana onkin selvittää, millaista sisältöä ja merkityksiä uutisointi tarjoaa luettavaksi etenkin, kun kyse on merkittävästä ja globaalista aiheesta. Tutkimuskysymykseni ovat: 1. Millaisia kollokaatteja hakusanan *Venäjä* yhteydessä esiintyy Helsingin Sanomien verkkoartikkeleissa? 2. Millaisia diskursseja Ukrainan sodan uutisoinnista nousee esille? 3. Mitä Helsingin Sanomien verkkoartikkeleista esille nousevat diskurssit kertovat Ukrainan sodan uutisoinnista Suomessa?

2 KORPUSAVUSTEINEN DISKURSSINTUTKIMUS

Tutkimukseni teoreettisena lähtökohtana toimii korpusavusteinen diskurssintutkimus (*Corpus-assisted discourse studies*, CADS), jossa korpuslingvistiikka ja diskurssintutkimus sulautuvat toisiinsa (Heikkinen & Lounela 2012: 120). Diskurssianalyyssissa kielellinen tulkinta yhdistyy sosiaalisen toiminnan tarkasteluun. Ensisijaisena tavoitteena on ymmärtää, mitä kielellä tehdään ja millaiseen sosiaaliseen toimintaan se yhdistetään. (Pälli & Lillqvist 2020: 375.) Diskurssianalyttinen tutkimus pohjaa vahvasti dialogisuuteen ja kontekstuaalisuuteen (Pälli & Lillqvist 2020: 404), mikä tarkoittaa ajatusta siitä, että kieli luo merkityksensä nimenomaan sen käyttöyhteydessä. Kielen muotojen ja rakenteiden käyttö ei ole sattumanvaraista, vaan sitä motivoivat yhteisön sosiaaliset konventiot (Ventola 2006: 97). Jokinen, Juhila ja Suoninen (2016: 25) kirjoittavatkin, että diskurssianalyyssia voisi selkeärajaisen tutkimusmenetelmän sijasta luonnehtia enemmänkin väljäksi teoreettiseksi viitekehykseksi, joka mahdollistaa erilaisten tarkastelun painopisteiden ja menetelmällisten sovellusten hyödyntämisen. Kieltä käytetään hyvin ennustettavalla tavalla joko tietoisesti, tai tiedostamatta (Ventola 2006: 97). CADSin yhtenä tavoitteena onkin paljastaa sellaisia kielen erityispiirteitä ja merkityksiä, joihin kielentutkija ei pääsisi helposti käsiksi ilman tietokoneavusteisia analyysimuotoja (Partington 2013: 167). CADS sisältää sekä määrällisen, että laadullisen analyysin menetelmiä, joten se mahdollistaa hyvin tutkittavan ilmiön mikro- ja makrotason tarkastelun (Ancarno 2020: 165).

CADS pohjaa fraseologiseen kielikäsitteeseen, jonka mukaan kielessä on toistuvia piirteitä, joille on tyypillistä esiintyä samanaikaisesti jonkin kielen rakenteen yhteydessä. Näiden kielen piirteiden tai leksikaalisten yksiköiden yhteisesiintymien määrä on suurempi, kuin mitä pelkän sattuman perusteella olisi odotettavissa. (Gries 2008: 6.) Tätä ilmiötä, jossa kaksi tai useampi sana tavanomaisesti esiintyy säännöllisesti tai merkittävän usein lähellä toisiaan, kutsutaan kollokaatioksi. Kollokaatioita tarkastelemalla on mahdollista paljastaa odottamattomia tai yllättäviä

kielenkäytön konventioita, sillä kollokaatiot osoittavat sanojen assosiaatiot, konnotaatiot ja oletukset, jotka sanoihin liittyvät. (Sinclair 1987: 170, Stubbs 1996: 172.)

Kollokaatit puolestaan ovat kahden tai useamman sanan toistuvia yhteisesiintymiä, joita tarkastelemalla voidaan päästä käsiksi kielen toistuviin piirteisiin (Sinclair 1987: 171). Korpusavusteinen lähestymistapa fraseologiaan ja siihen liittyviin ilmiöihin tuottaa dataa, joka mahdollistaa näiden merkityskokonaisuuksien hahmottamista (Gries 2008: 18). Kollokaatioanalyysia voidaan hyödyntää semantiikan, eli sanojen merkityksen tutkimiseen (Kyröläinen & Laippala 2020: 497). Haluttujen hakusanojen kollokaatit on mahdollista määrittellä erilaisia korpustyökaluja hyödyntämällä. Kollokaattien merkittävyys voidaan CADSissa päätellä tarkastelemalla joko niiden frekvenssiä eli esiintymistiheyttä hakusanan eli noodin läheisyydessä, tai tilastollista merkitsevyyttä. Jos tietyt leksikaaliset tai kieliopilliset valinnat toistuvat tekstissä säännönmukaisesti, voidaan myös olettaa, että se vaikuttaa ajattelutapaamme (Stubbs 1996: 92).

Sanojen tarkoite on siis riippuvainen siitä, missä yhteydessä ne esiintyvät. Semanttinen preferenssi eli sanojen taipumus esiintyä yhdessä samaan merkityskenttään kuuluvien sanojen kanssa onkin keskeistä kollokaatioanalyysissa (Kyröläinen & Laippala 2020: 518). Näiden merkitysryhmien eli diskurssiprosodioiden avulla kielentutkija pääsee käsiksi yksittäisten sanojen takana piileviin laajempiin merkityskokonaisuuksiin eli diskursseihin. Diskurssit ovat yhteiskunnan käytäntöihin ja rakenteisiin yhteydessä olevia merkitysjoukkoja, joiden avulla voidaan rakentaa kuvaa keskustelunaiheena olevista asioista (Baker 2006: 3–4). Pälli ja Lillqvist (2020: 75) määrittelevätkin diskurssin sosiaalisen toiminnan ja kielenkäytön yhteen kietoutumisena. Diskursseja on olemassa useita, sillä yleensä asiat voidaan tulkita monella eri tavalla.

Korpusavusteinen tutkimus median roolin merkityksestä sodan aikaisessa viestinnässä on vähäistä, mutta aihe sinällään on kiinnostanut tutkijoita aikaisemminkin. Tumberin ja Palmerin (2004) kriittinen analyysi paneutuu Irakin sodan aikaiseen mediaviestintään. Carruthers (2011) on tehnyt laajan analyysin sodan uutisoinnista ja mediakuvasta aina median aikakauden alusta nykyiseen digitalisoituneeseen viestintään saakka. Ukrainan sodan uutisoinnista Helsingin Sanomissa on myös hiljattain tehty kriittinen diskurssintutkimus (Niemelä 2016), jossa perehdytään informaatisodankäyntiin valtiollisesta näkökulmasta. Pureutuessani sodan aikaisen viestinnän sanastoon ja semantiikkaan, täydentää tämä kielitieteellinen tutkimus omalta osaltaan näitä historian, viestinnän ja sotatieteiden tieteenalojen näkökulmasta tehtyjä tutkimuksia. Lisäksi korpusavusteinen tutkimus voi paljastaa aiheesta uusia puolia, jotka eivät ole nousseet esille laadullisessa tutkimuksessa.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Tutkimusaineisto

Tutkimuksen aineistona on Helsingin Sanomien verkkoartikkeleista kokoamani korpus. Päädyin keräämään oman korpuksen, sillä tutkimusaiheeni liittyy ajankohtaiseen poliittiseen konfliktiin. Laajojen korpusten kerääminen vaatii aikaa, mistä johtuen valmiit korpukset sisältävät yleensä vähintään muutaman vuoden takaista aineistoa. Oman korpuksen kerääminen onkin järkevää silloin, kun halutaan tutkia päivän polttavia aiheita.

Artikkelit on kerätty ajanjaksolta 24.2.2022–13.1.2023. Kaikki korpukseeni päätyneet artikkelit sisältävät hakusanan *Venäjä* jossain sanamuodossaan. Artikkelit on haettu Helsingin Sanomien verkkosivuilta käyttämällä hakusanaa Ukrainan sota. Tavoitteenani oli kerätä aineisto, joka antaisi mahdollisimman monipuolisen kuvan Ukrainan sodan uutisoinnissa esiintyvistä diskursseista. Rajasin kuitenkin aineistoni ulkopuolelle sellaiset Ukrainan sotaa sivuavat artikkelit, jotka eivät suoranaisesti liittyneet tutkimusaiheeseen, kuten esimerkiksi talouspuolen uutisoinnit. Aineistosta on niin ikään jätetty pois keräämieni artikkelien kuvat ja kuvatekstit, sekä taulukot ja niiden kuvatekstit. Aineistoni on 350 269 saneen suuruinen, jossa hakusana *Venäjä* kaikissa sanamuodoissaan esiintyy 8037 kertaa.

3.2 Kollokaatioanalyysi

Kollokaatioanalyysin keinoin tarkastelen, millaisia kollokaatteja noodin *Venäjä* yhteyteen liittyy keräämässäni korpuksessa. CADS-tutkimuksessa siirrytään makrotason analyysistä mikrotasolle neljän vaiheen mukaisesti. Korpuksen keskeisiä teemoja hahmotellaan luomalla avainsanalistoja. Kollokaattilistoja tarkastelemalla voidaan etsiä merkityskokonaisuuksia yksittäisten sanojen takaa ja konkordanssia, eli noodin esiintymiskontekstin muodostamaa sanajoukkoa tutkimalla päästään käsiksi laajempien, hallitsevien mallien hahmottamiseen kyseisessä kontekstissa. Tämän jälkeen tehdään diskurssianalyttisiin menetelmiin perustuva kielitieteellinen analyysi. (Ancarno 2020: 177.) Ancarnon (2020: 177) mukaan tutkijat kuitenkin harvemmin suorittavat nämä kaikki vaiheet perätysten, sillä tutkimuskysymykset ohjaavat menetelmien valintaa. Tässä tutkimuksessa ei tehdä avainsana-analyysia, vaan siirrytään suoraan kollokaatioanalyysiin, sillä kerätyn aineiston tema on jo selvillä. Kaikki aineiston artikkelit käsittelevät Ukrainan sotaa ja tarkoituksena onkin selvittää, mitä ja miten Ukrainan sodasta kirjoitetaan.

Kollokaatioanalyysi on tehty käyttämällä Laurence Anthonyn kehittämän AntConc 4.2.0-ohjelmaa (Anthony 2022). Hakuvälinä käytin 5L:5R. Barnbrook (1996: 91) kirjoittaa, että Sinclairin mukaan maksimaalinen hakuväli olisi 4L:4R, mutta Barnbrook itse laajentaisi hakuvälin kattamaan viisi sanaa noodin kummaltakin puolelta. Tutkimuksessani päädyin Barnbrookin suositteluun hakuväliin, sillä suomen kielessä lausepituudet ovat suhteellisen pitkiä. Minimifrekvenssin raja-arvona on 5, mikä tarkoittaa, että sanojen tulee esiintyä noodin läheisyydessä vähintään viisi kertaa, ennen kuin ne huomioidaan kollokaatteina. Päädyin käyttämään T-testiä, joka mittaa kollokaattien yhteisesiintymien määrää (Stubbs 1996: 9–10). T-testiä käyttämällä AntConc antoi tuloksiin huomattavasti enemmän merkitysarvoltaan yli 2,5 olevia kollokaatteja, kuin esimerkiksi ensiksi kokeilemani MI-testi (*Mutual Information*) ja Z-testi. Hakusana *Venäjä** tuotti yhteensä 96 tilastollisesti merkitsevää kollokaattia (liite 1). Näistä jätin tarkastelun ulkopuolelle ainoastaan kolme kollokaattia, jotka eivät merkityksensä tai esiintymiskontekstinsa puolesta sopineet mihinkään diskurssiprosodiaan, tai jotka eivät muilta osin olleet merkittäviä analyysini kannalta (liite 2). Lopulliseen tarkasteluun päätyi siis 93 kollokaattia.

Seuraavaksi olen jakanut kollokaatit diskurssiprosodioihin niiden denotatiivisen merkityksen ja konkordanssin mukaan. Diskurssiprosodially tarkoitetaan kielellisten ilmausten ominaisuutta esiintyä niille tyypillisissä diskursiivisissa konteksteissa. Ne voivat kertoa myös kielenkäytön pragmaattisista funktioista ja piilevistä asenteista (Stubbs 2002: 65). Diskurssiprosodioiden perusteella hahmottelen aineistosta esiin nousevat laajemmat diskurssit, joita tarkastelen yksi

kerrallaan. Korpusavusteisessa diskurssitutkimuksessa diskurssien hahmottelu tapahtuu tarkastelemalla diskursiivisia, kieliopillisia tai semanttisia toisteisuuksia samaan tapaan, kuin laadullisessa diskurssianalyysissäkin (Baker 2006: 87, 92–93). Joidenkin kollokaattien kohdalla olen valinnut noodia ja sen kollokaattia ympäröivää virkettä laajemman tarkastelualueen. Pelkkä ympäröivä virke ei välttämättä riittänyt paljastamaan tarpeeksi siitä kontekstista, johon noodi kollokaatteineen voitiin yhdistää, joten olen nähnyt tarpeelliseksi analysoida aineistoa myös konkordanssiriviä laajemmilta osin. Tässä tutkimukseni lähestyy laadullista analyysia, jota Kyröläisen ja Laippalan (2020: 488–489) mukaan voidaankin pitää määrällistä aineiston havainnointia täydentävänä näkökulmana.

Lähden suorittamaan tutkimustani ilman valmiita hypoteeseja. Korpuslähtöinen diskurssitutkimus sopii tähän hyvin, sillä vaikka korpustutkimus ei tee tekstin analyysistä täysin objektiivista, se kuitenkin auttaa varmistamaan, ettei tuloksiin nouse vain tutkijan hypoteesiin sopivia tuloksia. Lisäksi korpustutkimuksella saavutetut tulokset ovat helposti tarkastettavissa. (Stubbs 1996: 154.)

4 UKRAINAN SODAN UUTISOINTIIN LIITTYVÄT DISKURSSIT HELSINGIN SANOMIEN VERKKOARTIKKELEISSA

Seuraavaksi keskityn tarkastelemaan noodin *Venäjä* 93:a merkitsevintä kollokaattia. Niiden muodostamien diskurssiprosodioiden pohjalta olen hahmotellut laajemmat Ukrainan sodan uutisointiin liittyvät diskurssit. Diskurssit on muodostettu kollokaattien esiintymiskontekstin merkitysten perusteella. Perehdyn jokaiseen diskurssiin yksi kerrallaan ja pohdin, mitä ja miten Ukrainan sodasta uutisoidaan Helsingin Sanomissa. Analyysini tueksi esitän jokaisesta diskurssista tekstiesimerkkejä keräämästäni aineistosta.

4.1 Noodin *Venäjä* diskurssiprosodiat ja diskurssit

Olen jaotellut 93 merkittävintä kollokaattia seitsemään eri diskurssiprosodiaan (taulukko 1).

TAULUKKO 1 Kollokaattien lukumäärä ja prosentuaalinen osuus diskurssiprosodioittain jaoteltuna

Diskurssiprosodia	Kollokaattien lukumäärä	Prosentuaalinen osuus
Osapuolet	29	31,18 %
Toimenpiteet	28	30,11 %
Sodan seuraukset	9	9,68 %
Maantiede	8	8,60 %
Sotapropaganda	7	7,53 %
Aikajana	6	6,45 %
Sodan saavutukset	6	6,45 %

Osapuolet-diskurssiprosodia keskittyy kuvaamaan, ketkä ovat tavalla tai toisella osallisia Ukrainan sotaan. Pääasiassa puhutaan Venäjästä ja Ukrainasta taisteluparina, mutta mainitaan myös muun muassa Iran ja Kiina Venäjän mahdollisina liittolaisina ja länsimaat puolestaan Ukrainan tukena. Toimenpiteet-diskurssiprosodiassa käsitellään erilaisia sodan etenemiseen liittyviä toimenpiteitä, joita osapuolet ovat sodan aikana suorittaneet. Seuraukset-diskurssiprosodiassa esiin nousevat sodasta aiheutuneet seuraamukset, kuten siviilien haavoittuminen ja hyökkäyksen alle jääneiden kaupunkien infrastruktuurin tuhoutuminen. Maantiede-diskurssiprosodia keskittyy kuvaamaan sodan ulottumista eri maantieteellisille alueille. Sotapropaganda-diskurssiprosodia käsittää erilaisia vaikuttamiseen pyrkiviä keinoja. Aikajana-diskurssiprosodiassa kuvataan aikamääreitä kuten päivämääriä ja kuukausia, jolloin sodassa on tapahtunut jotakin uutiskynnyksen ylittävää. Aikajana-diskurssiprosodia myös lajittelee aikakaudet ennen ja jälkeen sodan alkamisen. Saavutukset-diskurssiprosodia sisältää sodassa saavutettuihin onnistumisiin liittyvät kuvaukset. Taulukko kollokaattien jaottelusta diskurssiprosodioittain löytyy tutkielman lopusta (liite 3).

Diskurssiprosodioiden perusteella aineistosta nousevat laajemmat diskurssit olen nimennyt **syyllystämisen ja tuomitsemisen diskurssiksi, sodan seuraukset ja kauheudet diskurssiksi** sekä **toivon ja auttamisen diskurssiksi**. Jokaisen diskurssin kohdalla nostan vielä esille ne diskurssiprosodiat ja kollokaatit, jotka olen lajitellut kuuluvaksi kyseisen diskurssin alle.

4.2 Syyllystämisen ja tuomitsemisen diskurssi

Syyllystämisen ja tuomitsemisen diskurssi oli yksi aineistosta selkeimmin esiin nouseva diskurssi (taulukko 2).

TAULUKKO 2 Syyttämisen ja tuomitsemisen diskurssia ilmentävät diskurssiprosodiat ja niiden kollokaatit merkitevyysarvonsa mukaisesti alenevassa järjestyksessä

Diskurssiprosodiat	Kollokaatit
Osapuolet	<i>joukot, hyökkäyksen, Vladimir, vastaan, hyökkäys, Putin, Ukraina, suurhyökkäyksen, Lavrov, puolella, hyökkäyssotaa, syyttänyt, hyökkäyksensä, sotilaspiirin, federaation</i>
Toimenpiteet	<i>aloitti, hyökkäsi, hyökännyt, valtasi, itseensä, yrittää, alueiden, käyttänyt, iskuja, kansanäänestykset, liittämisestä, hyökkää, ampunut</i>
Sotapropaganda	<i>väittää, mukaan, syyttää, väitti, syytti</i>
Aikajana	<i>helmikuussa, täysimittaisen, jälkeen, ennen, helmikuuta</i>
Maantiede	<i>Ukrainassa, alueet, alueita, rajan</i>
Seuraukset	<i>Ukrainaan, hyökkäyssodan, aloittaman, iskenyt</i>
YHTEENSÄ	46 kpl

Yhdistävinä teemoina näissä syyllistämisen ja tuomitsemisen diskurssiin kuuluvissa diskurssiprosodioiden kollokaateissa on sodan aloitteen tehneen osapuolen esiin nostaminen. Myös erilaisista sodan toimenpiteistä, seurauksista ja sotarikoksista syyllistettiin eri osapuolia. Tuomitseminen välittyi sanavalinnoista, joilla ilmaistiin paheksuntaa.

Osapuolet-diskurssiprosodiassa Venäjän aloitteellisuus sodassa tuodaan esiin muun muassa virkkeissä käytetyissä substantiiveissa. Esimerkeissä näkeekin käytettävän subjektigenetiiviä, jolla ilmaistaan tekijää (VISK § 576). Esimerkissä 1 subjektigenetiivinä on *Venäjän suurhyökkäyksen*. Sotaa kuvattaessa mainitaan useasti, että kyseessä on nimenomaan Venäjän hyökkäys Ukrainaan.

- 1) *Venäjän suurhyökkäyksen* alusta tulee kuluneeksi puoli vuotta ja rintamalinjat ovat jämähäneet paikoilleen.

Myös tuomitsemisen havainnollistamisessa Helsingin Sanomat käyttää subjektigenetiiviä samaan tapaan, kuten esimerkistä 2 voidaan havaita. Tuomitseminen nousee esille eri tahoilta. Helsingin Sanomien artikkeleissa mainitaan usein jokin valtio tai yksittäinen henkilö, joka tuomitsee Venäjän sotatoimet.

- 2) Vaikka Yhdysvallat on tuominut alusta lähtien *Venäjän hyökkäyksen* Ukrainaan ja tukenut Ukrainaa aseellisesti miljardien dollarien edestä, ovat Yhdysvaltojen ja Venäjän edustajat jatkaneet esimerkiksi Iranin ydinsopimuksen palauttamista koskevia neuvotteluja.

Useimmiten Ukrainan sodasta syyllistetään Venäjää valtiona tai venäläisiä sotilaita. Kuitenkin kollokaattien joukosta löytyy myös joitakin erisnimiä kuten *Vladimir, Putin* ja *Lavrov*, jolloin syyllistäminen ja tuomitseminen nostetaan henkilökohtaisemmalle tasolle. Nämä viittaukset henkilöihin tapahtuvat kuitenkin yleensä käyttämällä suoria lainauksia kuten esimerkissä 3, jossa siteerataan Ukrainan parlamentti Verhovna Radan antamaa lausuntoa:

- 3) "Ukrainalaisten veri on kaikkien heidän käsissään, jotka yrittävät pysyä hiljaa tai hyväksyvät mitä (*Venäjän* presidentti **Vladimir**) Putin tekee Ukrainassa", kirjoittaa parlamentti.

Toimenpiteet-diskurssiprosodiassa syyllisyyden osoittaminen voidaan tulkita virkkeiden verbeistä, jotka usein yhdistyvät Venäjän aloitteellisuuteen. Esimerkiksi verbi *hyökätä* esiintyy useasti kollokaattina tai kollokaattien lähettyvillä noodin *Venäjä* yhteydessä, kuten esimerkissä 4 havaitaan. Syyllisyyttä korostaa sanavalinta *Ukrainan kimppuun*, mikä omalta osaltaan luo kuvan Ukrainasta hyökkäyksen uhrina.

- 4) Denys Prokopenko on taistellut Venäjää vastaan jo vuosia. Nuorena aikuisena hän opiskeli ensin filologiaa ja työskenteli sitten englanninopettajana Kiovassa, mutta liittyi Azovin vapaaehtoispataljoonaan niihin aikoihin, kun *Venäjä hyökkäsi* Ukrainan kimppuun ja anasti Krimin niemimaan talvella 2014.

Niin ikään tuomitseminen välittyy vahvasti Helsingin Sanomien teksteissä käytetyissä verbivalinnoissa. Esimerkissä 5 tuodaan esille erään Ukrainan kansalaisen oma henkilökohtainen kokemus sodan tapahtumista ja samalla välitetään siviilien asenteita Venäjästä ja sen sodassa tekemistä toimenpiteistä. Haastateltu mies käyttää kollokaatin *ampua* yhteydessä sanaa *onneksi*, minkä voidaan tässä esiintymiskontekstissa tulkita tarkoittavan Venäläissotilaan toimineen tällä kertaa odotusten vastaisesti. Tätä tulkintaa vahvistaa miehen esille tuomat kokemukset Venäjän toimista sodassa.

- 5) "Venäläissotilas tuli taloomme, mutta ei onneksi **ampunut** meitä. *Venäjä* on saatanasta, tappoi ja kidutti täällä ihmisiä", mies toistelee.

Myös sotapropaganda-diskurssiprosodian verbeistä voidaan tulkita syyllistämistä. Esimerkiksi kommunikaatioverbit *väittää* ja *syyttää* esiintyvät lähes poikkeuksetta kontekstissa, jossa sodan eri osapuolet syyllistävät toisiaan eri sotatoimenpiteistä ja niistä aiheutuneista seurauksista. Lauseen subjekti toimii

kommunikaatioverbin täydennyksenä ja edustaa puhujaa (VISK § 483). Esimerkissä 6 puhujaa edustaa Venäjä, joka väittää Ukrainaa Donetskin vankilan iskujen tekijäksi ja esimerkkilauseessa 7 puhujaa edustaa Ukraina, joka puolestaan syyttää Venäjää hyökkäyksestä energiainfrastruktuuria vastaan.

- 6) *Venäjä väitti* Ukrainan iskeneen Donetskissa vankilaan ja tappaneen kymmeniä ukrainalaisia sotavankeja – Ukraina kiistää tehneensä iskut.
- 7) UKRAINA *syytti Venäjää* uudesta ”massiivisesta hyökkäyksestä” maan energiainfrastruktuuria vastaan.

Ukrainan sodan kuvaamiseen artikkeleissa käytetään myös paljon erilaisia ajanmääreitä, joilla toisaalta hahmotellaan sodan merkittävimpiä tapahtumia aikajanatyylisesti. Aikajana-diskurssiprosodiasta löytyy ajan adverbeja, kuten *ennen* (esimerkki 8) ja *jälkeen* (esimerkki 9). Näillä molemmilla viitataan puhehetkeä aikaisempaan ajankohtaan, mikä näkyy lauseissa käytettyjen verbien mennessä aikamuodossa (VISK § 650). Näitä adverbeja hyödyntämällä aikakausi on jaettu ennen ja jälkeen Venäjän hyökkäyksen, mikä toisaalta on myös osoitus sodan merkittävydestä koko maailmalle. Luokittelin nämä adverbit syyllistämisen ja tuomitsemisen diskurssiin, sillä noodin Venäjä yhteydessä nämä kollokaatit liittyvät nimenomaan Venäjän aloitteellisuuteen.

- 8) Kaupungissa oli kuitenkin **ennen** *Venäjän* viime helmikuussa aloittamaa suurhyökkäystäkin vain noin 10 000 asukasta.
- 9) Kyseessä on EU:n järjestyksessään kymmenes Venäjän vastainen pakotepaketti sen **jälkeen**, kun *Venäjä* aloitti hyökkäyssodan Ukrainaan.

Seuraukset-diskurssiprosodiassa syyllistämisen diskurssi nousee esiin muun muassa käytetyistä agenttipartisiipeista, jotka tyypillisesti tarkoittavat jonkin toiminnan tuloksena syntynyttä tilaa (VISK § 525). Esimerkissä 10 puhutaan maailmaa uhkaavasta ruokakriisistä, jonka yhtenä aiheuttajana nähdään Venäjän aloittama sota. Huomattavaa on, että tässäkin kontekstissa ei puhuta Ukrainan sodasta yleisellä tasolla, vaan mainitaan Venäjä sodan aloitteellisena osapuolena.

- 10) YK:N alaisen Maailman ruokaohjelman johtaja David Beasley kertoi maanantaina, että maailmaa uhkaa vuosikymmenten pahin ruokakriisi koronapandemian, ilmastonmuutoksen ja *Venäjän aloittaman* sodan yhteisvaikutusten vuoksi.

Maantiede -diskurssiprosodiassa kollokaatit kuvaavat prosodian nimen mukaisesti erityisesti maantieteellisiä alueita, joille sodankäynti ulottuu. Kuitenkin näistäkin kollokaateista oli esiintymiskontekstissaan löydettävissä syyllisiä nimeävä sävy ja maininta nimenomaan Venäjän aloitteellisuudesta. Esimerkissä 11 kirjoitetaan, että Venäjän joukot ovat tunkeutuneet Ukrainan rajan yli. Verbivalinta *tunkeutua* on

tässä yhteydessä selvästi syyllistävä ja Venäjän toimet tuomitseva, sillä tunkeutuminen viittaa luvattomaan ja ei-toivottuun toimintaan.

- 11) Venäjä aloitti täysimittaisen hyökkäyksen Ukrainaan varhain aamulla 24. helmikuuta. Ihmiset heräsivät uutisiin *Venäjän* joukkojen tunkeutumisesta Ukrainan rajan yli.

Esimerkissä 12 syyllisyys tuodaan esiin käyttämällä konatiivista verbiä *puolustella*, joka ilmaisee yrittämistä tai toimintaa jonkin asian toteutumiseksi (VISK § 354). Tässä artikkelissa siteerattu henkilö haluaa ilmaista, ettei yrityksiä puolustaa Venäjän toimia voida hyväksyä. Hänen sanomaansa on vielä alleviivattu käyttämällä siteerauksessa verbiä *painottaa*, joka voidaan merkitysarvoltaan rinnastaa sanaan *korostaa*. Lukijalle välittyy kuva, että pidetään itsestään selvänä, kuka on sodassa syyllinen ja kumman osapuolen puolelle lukijan tulisi asettua.

- 12) *Venäjän* sotatoimia **Ukrainassa** ei voi puolustella millään tavoin, Ala-Sankila painottaa.

Syyllistämisen ja tuomitsemisen diskurssia tarkasteltaessa voidaan havaita, että Helsingin Sanomat nostaa Venäjän aloitteellisuuden Ukrainan sotaan esille monin eri tavoin. Syyllisyyttä korostetaan vielä liittämällä samaan yhteyteen siviilien henkilökohtaisia kokemuksia. Samalla Venäjän toimista tehdään yleisesti tuomittavampia, kun tuodaan esille niiden vaikutukset siviiliväestöön. Tekstissä käytetyt ilmaisut sisältävät monesti ainakin jonkun verran syyllistäviä sävyjä, sillä sanavalinnat eivät ole täysin neutraaleja. Nämä leksikaaliset valinnat välittävät lukijalle viestin, ettei Venäjän väitteillä Ukrainan toimista välttämättä ole totuus pohjaa. Helsingin Sanomien artikkeleista nousee esille myös kuva Ukrainasta sodan uhrina ja että Venäjän uhkaa on pelätty jo pidemmän aikaa.

4.3 Sodan seuraukset ja kauheudet diskurssi

Toinen vahva Helsingin Sanomien aineistosta esiin nouseva diskurssi on sodan seurauksista ja kauheuksista kertova diskurssi (taulukko 3).

TAULUKKO 3 Sodan seuraukset ja kauheudet diskurssia ilmentävät diskurssiprosodiat ja niiden kollokaatit merkitsevyyсарvonsa mukaisesti alenevassa järjestyksessä

Diskurssiprosodia	Kollokaatit
Toimenpiteet	<i>pyrkii, hyökännyt, valtasi, itseensä, Ukrainaa, teki, liittää, asevoimat, iski, siviilikohteisiin, hyökkää, pommittanut, miehitti, kansanäänestyksen, liittymisestä, järjesti</i>
Osapuolet	<i>joukot, hyökkäyksen, Vladimir, joukkojen, puolustusministeriö, hyökkäys, Putin, asevoimien, Ukraina, puolustusministeriön, puolella, hyökkäyksensä</i>
Seuraukset	<i>Ukrainaan, hyökkäyssodan, hyökkäyksessä, tuhonnut, hyökkäyssota, hyökkäyssotansa, iskenyt, hyökkäyksestä, aloittaman</i>
Aikajana	<i>helmikuussa, täysimittaisen, helmikuuta, suurhyökkäystä</i>
Sotapropaganda	<i>mukaan, kiistänyt, valtiollinen</i>
Maantiede	<i>alueet, miehittämällä</i>
YHTEENSÄ	46 kollokaattia

Tässä diskurssissa esimerkkejä yhdistävä teema on erilaiset sodasta aiheutuneet vahingot esimerkiksi Ukrainan infrastruktuurille ja maailmantaloudelle. Yhtenä seurauksena mainitaan erilaiset ihmisoikeusrikkomukset ja sotarikokset, joita voidaan nimittää sodan kauheuksiksi.

Onkin loogista, että sodan seuraukset ja kauheudet nousevat esiin nimenomaan erilaisista sodan aikana tehdyistä toimenpiteistä. Toimenpiteet-diskurssiprosodiasta löytyy useita resultatiivisia verbejä, kuten esimerkiksi *vallata, tehdä, iskeä, pommittaa* ja *miehittää*. Tällaisia verbejä Helsingin Sanomissa käytetään kuvaamaan toimintaa, jossa tapahtumat ovat tulleet päätepisteeseensä eivätkä jatku enää sellaisinaan. Esimerkissä 13 kuvataan Hersonin kaupungin ja ihmisten kohtaloa. Tämä esimerkki on aspektiltaan rajattu ja tekoa kuvaava verbi on teellinen eli sisältää tilanteen tuloksen, tässä yhteydessä Hersonin miehittämisen seuraukset.

- 13) Kymmenet tuhannet sen asukkaat ovat lähteneet sen jälkeen, kun *Venäjä miehitti* kaupungin maaliskuussa, CNN kertoo.

Toisaalta sodan seurausten ja kauhujen diskurssissa nousee useasti esille se, että sota on yhä käynnissä. Helsingin Sanomien Ukrainan sotaa käsittelevissä artikkeleissa on käytetty myös perfektiä kuvaamaan sodasta aiheutuneita seurauksia. Aikamuotona perfekti on osittain menneen, osittain menemättömän ajan tempus (VISK § 1534). Esimerkkien 14 ja 15 kohdalla seurauksista raportoidaan tapahtuma-

hetkeä myöhemmin, mutta käyttämällä jatkuvuuden perfektii teksti antaa ymmärtää, ettei samankaltaisia seurauksia voida vielä sulkea pois tulevaisuudesta.

- 14) Ukrainan sotilaiden ja siviilien tilanne näyttää käyneen yhä epätoivoisemmaksi strategisesti merkittävässä Mariupolin kaupungissa, jonka *Venäjä*n asevoimat on **pommittanut** pitkälti raunioiksi pian kaksi kuukautta kestäneen suurhyökkäyksen aikana.
- 15) Sen mukaan *Venäjä* on **hyökännyt** tahallaan siviilikohteisiin, kuten asuintaloihin, sairaaloihin, kouluihin, päiväkoteihin, ydinvoimaloihin ja kirkkoihin.

Tulevaisuuden aspekti on tulkittavissa Helsingin Sanomien artikkeleista myös muillakin tavoin. Suomen kielessä ei ole futuurista tempusta, mutta puhehetkeen nähden tuleva tilanne voidaan ilmaista käyttämällä erilaisia futuurisen merkityksen saavia ilmaisuja (VISK § 1542). Esimerkissä 16 Venäjän ennustetaan pyrkivän saavuttamaan jokin seuraus, mikä ei kuitenkaan ole vielä tapahtunut. Myös maantiede-diskurssi-prosodiassa viitattiin mahdollisiin tuleviin seurauksiin käyttämällä futuurista ilmausta *aikoa* (esimerkki 17). Näissä tulevaisuuden seurauksia ennustavissa tekstiosioissa esittäjänä on yleensä tekstin ulkopuolinen toimija ja Helsingin Sanomat ottaa ikään kuin viestin välittäjän roolin. Esitysmuotona toimii useasti epäsuora esitys, eli tekstissä tuodaan esille jokin tekstin kirjoittajan ulkopuolinen esittäjä.

- 16) Ukrainalaisten terrorisoimisen lisäksi *Venäjä* **pyrkii** iskuilla Kähkön mukaan tuhomaan Ukrainan taloutta.
- 17) *Venäjä* aikoo liittää Ukrainalta valloitetut **alueet** osaksi maataan – Sen jälkeen niitä olisi vaikea saada takaisin muuten kuin sotimalla, sanoo tutkija.

Sodan seurausten ja etenkin kauheuksien kohdalla painotettiin useasti, että niitä on tapahtunut heti sodan alkamisesta lähtien. Myös ihmisoikeusrikkomusten ja siviileihin kohdistuneiden iskujen mainitaan useassa otteessa alkaneen saman tien Venäjän hyökkäyksen jälkeen. Esimerkissä 18 on kollokaatin *helmikuussa* yhteydessä käytetty taipumatonta nomina *koko* kuvaamaan kestoa. Tämä adjektiiviksi luokiteltava sana (VISK § 60) välittää viestin, että sotarikoksia on tehty jatkuvasti. Sanomaa korostetaan vielä käyttämällä kvanttoriadverbiä *paljon*. Verbiin liitettynä kvanttoriadverbit ovat määrää ilmaisevia adverbejä (VISK § 657). Tässä esimerkissä *paljon* on liitetty verbiin *julkaista*. Näin ollen samassa virkkeessä käytetään kahta erillistä kielellistä keinoa painottamaan sotarikosten laajuutta.

- 18) Ukraina on koko **helmikuussa** alkaneen *Venäjä*n laajamittaisen hyökkäyksen ajan julkaissut paljon video- ja kuvamateriaalia, jonka se on sanonut esittävän Venäjän joukkojen tekemiä sotarikoksia.

Sodan seurausten ja kauheuksien diskurssiin luokiteltujen kollokaattien lähistöllä esiintyy myös tyypillisesti paljon kuvaavia adjektiiveja. Esimerkkeihin 19 ja 20 sisältyy suhteellinen adjektiivi: *järjestelmällinen* ja *tuhoisa*. Suhteellisilla adjektiiveilla on asteikollinen ominaisuus (VISK § 605) ja esimerkissä 19 Helsingin Sanomat kirjoittaakin kerrostaloon osuneen iskun olleen yksi siihen asti tuhoisimmista siviiliväestöön osuneista iskuista Venäjän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen. *Yksi tuhoisimmista* viittaa siihen, että yhtä tuhoisia iskuja on ollut muitakin. Sodan seurausten lukumäärään viittaa niin ikään esimerkissä 20 käytetty adjektiivi *järjestelmällinen*, joka tässä yhteydessä voidaan tulkita tarkoittavan sitä, että ihmisoikeusrikoksia on tehty järjestelmällisesti, toisin sanoen niitä täytyy olla enemmän kuin yksi. Lisäksi esimerkissä 20 on käytetty suhteellista ominaisuutta ilmaisevaa adjektiivia *räikeä* kuvaamaan Venäjän hyökkäystä Ukraina. Tämä voidaan tulkita subjektiivisesti arvottavaksi asenneadjektiiviksi, jonka ominaisuus on riippuvainen puhujan henkilökohtaisista mielipiteistä ja käsityksistä. *Räikeän* synonyymeina toimii esimerkiksi *törkeä*, *vakava* ja *erittäin silmiinpistävä*, mikä kertoo käytetyn adjektiivin tulkinnallisesta painoarvosta. Helsingin Sanomat käyttää tässäkin yhteydessä epäsuoraa lainausta, jolloin puhujaksi ei varsinaisesti voi yhdistää Helsingin Sanomia.

- 19) Kerrostaloisku on yksi tuhoisimmista Ukrainan siviiliväestöön kohdistuneista iskuista *Venäjän hyökkäyssodan* alkamisen jälkeen.
- 20) Tämän vuoden maaliskuussa julkaistussa vuosiraportissaan Amnesty kertoi, että Venäjän sotatoimet pohjaavat järjestelmällisiin ihmisoikeusloukkauksiin, ja että *Venäjän hyökkäys* Ukraina on räikeä kansainvälisen oikeuden loukkaus.

Yksi isoimman frekvenssiarvon saaneista kollokaateista on sotapropaganda-diskurssiprosodiaan luokittelmani *mukaan*. Tämä kollokaatti yhdistyi useimmiten sodan eri osapuolten tiedotteisiin, joissa kuvattiin sodassa aiheutuneita seurauksia. Kyseessä on kuitenkin ennen kaikkea adverbiaalina toimiva postpositioliaseke (*jonkun mukaan*, VISK § 1480), mikä on lehtiartikkeleissa käytetty tyypillinen referointikeino eli osoitus siitä, että jokin tekstin osa on peräisin muusta lähteestä. Artikkelista saadaan jouhevasti luettava käyttämällä johtoilmauksena tiedon lähteen ilmaisevaa lauseketta ja tekemällä varsinainen referointi toimittajan omin sanoin. On kuitenkin tärkeää, että lukijalle on selvää ettei puhujana toimi Helsingin Sanomat, vaan välitetään toisen käden tietoa, kuten esimerkissä 21 on tehty:

- 21) Ukrainan **mukaan** *Venäjä* jatkoi hyökkäyksiään siviilialueille Itä- ja Etelä-Ukrainassa, surmaten ainakin kolme ihmistä ja haavoittaen 14 muuta ihmistä vuorokauden aikana, kertoi ukrainalaisten Kyiv Independent -uutissivusto.

Aina sodan seurauksia ei olla selitetty auki, vaan oikean ja väärän hahmottaminen on jätetty lukijan pääteltäväksi. Esimerkissä 22 kollokaatti yhdistetään Venäjän Ukrainassa tuhoaman infrastruktuurin kuvaamiseen ja kerrotaan ohjuksen osuneen myös lomakeskukseen ja sen vieressä sijaitsevaan asuintaloon. Osuman seurauksia korostetaan muutamalla lyhyellä virkkeellä: *21 ihmistä kuoli. Lähellä ei ollut sotilaskohteita.* Lukija voi tehdä tästä päätelmän, että iskussa kuolleet olivat siviilejä ja vaikka sitä ei kirjoiteta auki, voidaan sotilaskohteiden ulkopuolelle osunut isku tulkita tuomittavaksi. Oikean ja väärän hahmottamista tukee esimerkin ensimmäinen, sisällöltään sinällään irrallinen virke, joka kuitenkin tuo tekstiin perspektiivin suoraan tapahtumapaikalta.

- 22) Kaupunki hiljenee kohti yhdeltätoista alkavaa ulkonaliikkumiskieltoa. Kuten muutakin infrastruktuuria, *Venäjä* on **tuhonnut** myös matkailukohteita. Heinäkuussa ohjus osui Odessan rannikon Serhiivkassa lomakeskukseen ja viereiseen asuintaloon. 21 ihmistä kuoli. Lähellä ei ollut sotilaskohteita.

Sodan seuraukset ja kauheudet diskurssissa Helsingin Sanomien rooli on pääasiassa toimia tiedon välittäjänä, kuten yllä olevista esimerkeistä voidaan havaita. Erilaisista tapahtumista tiedotetaan usein toisen käden lähdettä käyttämällä. Kuitenkin muun muassa erilaisilla sana- ja lausevalinnoilla lukijalle välittyy myös asennoituminen sotarikoksiin ja ihmisoikeusrikkomuksiin. Myös lausetasolla tehdyt valinnat osoittavat, ettei sodan seurauksiin ja kauheuksiin suhtauduta neutraalisti.

4.4 Toivon ja auttamisen diskurssi

Kolmantena diskurssina Helsingin Sanomien Ukrainan sotaa koskevista artikkeleista nousi esille toivon ja auttamisen diskurssi (taulukko 4).

TAULUKKO 4 Toivon ja auttamisen diskurssia ilmentävät diskurssiprosodiat ja niiden kollokaatit merkitsevyysarvonsa mukaisesti alenevassa järjestyksessä

Diskurssiprosodia	Kollokaatit
Osapuolet	<i>joukot, hyökkäyksen, Vladimir, vastaan, hyökkäystä, ilmoitti, Sergei, hyökkäys, asevoimien, Ukraina, armeijan, joukkoja, armeija, Kiina, puolella, Iran, Šoigu, vapaus</i>
Toimenpiteet	<i>aloitti, laivaston, Ukrainaa, niemimaan, haltuun, ampunut</i>

Saavutukset	<i>vetäytymään, Hersonista, hallussa, onnistui, tappiot, eduksi</i>
Aikajana	<i>jälkeen, suurhyökkäystä</i>
Maantiede	<i>Krimin, puolelle, maaperälle</i>
Seuraukset	<i>hyökkäyssodan</i>

Kaikissa näissä eri diskurssiprosodioiden kollokaateissa oli yhteisenä teemana toive, että Ukraina kykenee ylläpitämään puolustustaan Venäjää vastaan. Tähän toiveeseen liitetään erityisesti länsimaiden Ukrainalle tarjoama tuki ja sotilaallinen avustus. Auttamisen diskurssiin liittyy myös muutama Venäjän liittolaisiin liittyvä kollokaatti, mutta pääpaino oli nimenomaan Ukrainan auttamisessa.

Sodan seuraukset ja kauheudet diskurssissa kuvasin vahvoja asenneadjektiiveja, joita Helsingin Sanomien artikkeleissa käytettiin sodan aiheuttamien tuhojen kuvaamisen yhteydessä. Myös toivon ja auttamisen diskurssissa esiintyy runsaasti adjektiiveja, mutta tässä yhteydessä adjektiiveilla on enemmänkin positiivinen kaiku. Esimerkissä 23 on käytetty adjektiivia *häikäisevä* kuvaamaan Ukrainan armeijan sotilaallista menestystä. Häikäisevän synonyymeina toimii muun muassa *upea, loistava, ällistyttävä ja mahtava*, jotka voidaan niin ikään luokitella positiivisiksi adjektiiveiksi. Samassa esimerkissä käytetään myös superlatiivimuotoa *suurenmoisin*. Superlatiivia käyttämällä ilmaistaan, että tarkasteltavan ominaisuuden aste on luonnehdittavalla suurempi, kuin muilla saman vertailujoukon jäsenillä (VISK § 642). Tässä yhteydessä siis ajatellaan, että Ukrainan vastahyökkäys on ollut onnistunein verrattuna viimeisen liki 80 vuoden aikana tehtyihin vastahyökkäyksiin. Helsingin Sanomat kirjoittaakin, että Ukrainan armeijan menestyminen on rinnastettu aikaisempaan, maailmanlaajuiseen sotahistoriaan.

- 23) HS:n todentamien karttojen perusteella Venäjä on vetäytynyt jopa 9 000 neliökilometrin eli Uudenmaan kokoiselta alueelta. "BLITZKRIEG eli salamasota." "Venäjän-Japanin sota 1904-1905." Ukrainan **armeijan** viime aikojen häikäisevä sotilaallinen menestys on saaneet monet hakemaan rinnastuksia sotahistoriasta. "Suurenmoisin vastahyökkäys sitten toisen maailmansodan", kuten yhdysvaltalainen sotatieteilijä John Spencer luonnehti.

Osa osapuolet-diskurssiprosodioiden kollokaateista ilmentää yhteiskunnallista ajattelutapaa sodan osapuolista. Erityisesti välittyy ajatus Ukrainasta sodan uhrina, itseään puolustavana valtiona. Tämä ajattelutapa nousi esille useassa yhteydessä. Esimerkissä 24 kollokaatin läheisyydessä esiintyvä adverbi *ainoastaan* luo mielikuvan, jossa Ukrainan vastahyökkäystä oikeutetaan yrityksellä saada takaisin jotain, mitä Venäjä on heiltä riistänyt. Toisinaan Ukrainan puolelle asettuminen oli kielellistetty hyvin selkeästikin, kuten esimerkissä 25. Tässäkin esimerkissä Ukrainan sota rinnastetaan aikaisempaan sotahistoriaan ja viitataan siihen, että myös suomalaiset ovat käyneet sotaa Venäjän kanssa. Sanavalinnat on tehty vahvasti yleistäen. Annetaan ymmärtää, että koko Suomi on Ukrainan puolella

ja tätä korostetaan vielä käyttämällä pronominia *meillä* viittaamaan koko Suomen kansaan. Näin lukijalle välittyy viesti, että Ukrainan puolelle asettumista pidetään itsestään selvänä. Sama viesti välittyy myös esimerkistä 26, jossa kollokaatin yhteydessä kuvataan Hersonin kaupungin vapauttamista riemukkaimpana päivänä Venäjän hyökkäyssodan aikana. Erityisesti tämän sanotaan olevan ilonaihe kaikille, jotka uskovat Venäjän naapurimaiden oikeuteen päättää omista asioistaan. Suomen ollessa yksi Venäjän naapurimaista, voidaan tämän yleistyksen ajatella koskevan myös suomalaisia.

- 24) Toveri pitää Scholzin asennetta erikoisena, sillä Ukraina ei suunnittele **hyökkäystä Venäjälle**, vaan haluaa ainoastaan vallata takaisin ne alueet, jotka Venäjä on siltä sodan aikana riistänyt.
- 25) Tutkija Kati Parpei näkee viholliskuvan muuttuneen niin Venäjällä, Ukrainassa kuin Suomessakin. Suomessa ollaan Ukrainan **puolella**, tietenkin. *Venäjän* hyökkäys on ollut äärimmäisen tuskallista seurattavaa kaikissa länsimaissa, ja meillä tunteisiin sekoittuvat vielä omien sotiemme haavat.
- 26) Perjantai lukeutuu riemukkaimpiin päiviin *Venäjän* raakalaismaisen **hyökkäyssodan** aikana. Hersonin yllä liehuvat Ukrainan liput ovat valtava ilonaihe kaikille, jotka uskovat Venäjän naapurimaiden oikeuteen päättää omista asioistaan.

Ukrainan puolelle asettuminen välittyy myös toivona siitä, että Ukraina kykenee puolustamaan itseään Venäjää vastaan. Esimerkissä 27 pohditaan Venäjän hyökkäyksen mahdollista etenemistä. Kollokaatin läheisyydessä kaksi virkettä on kytketty toisiinsa kontrastiivisella suhteella käyttämällä suhteen merkitsijänä partikkelia *toisaalta*. Kontrastiivisissa suhteissa lauseet esitetään toisiinsa nähden vastakkaisina (VISK § 1101). Jälkimmäinen virke esittää uuden näkökulman edelliseen virkkeeseen, ja konnektiivi *toisaalta* on adversatiivisen suhteen merkitsin, jonka tarkoituksena on entiteettien erojen korostaminen. Esimerkistä voidaankin tulkita, että Venäläisten eteneminen on ollut vahvaa, mutta puhuja olettaa ettei sama linja välttämättä jatku kovin pitkään.

- 27) KASTEHELMi arvioi, että parin seuraavan viikon aikana nähdään, miten pitkälle *Venäjän* **hyökkäys** lopulta kantaa. "Nyt eteneminen on ollut aika vahvaa, ja venäläiset ovat saaneet paikallisia voittoja. Toisaalta koko sodan kuvassa Venäjällä on tätä ennen loppunut jossain kohtaa puhti."

Toivo Ukrainan pärjäämisestä nousi esille myös toimenpiteet-diskurssi prosodian kollokaatteja tarkastelemalla. Esimerkissä 28 on kollokaatin läheisyydessä käytetty muodoltaan myönteistä lausetta, johon on kuitenkin liitetty kieltöhakuisia aineksia. Tämän tyyllisissä lauseissa kieltovaikutus ei ole yhtä vahva kuin jos olisi käytetty kieltoverbiä (VISK § 1634), mutta lause herättää kieltöhakuisen implikaation. Esimerkissä 28 sanavalinta "*Venäjän uusi hävittäjä tuskin on mikään sodankäynnin muuttava laite*" implikoi, että uudet hävittäjät eivät tule muuttamaan

sodankäyntiä. Tämän tyylinen ennuste tulevasta tilanteesta, jossa uusien hävittäjien ominaisuudet eivät ole vielä tiedossa, voidaan tulkita toiveeksi siitä, etteivät hävittäjät tule muuttamaan sodankäyntiä.

- 28) *Venäjän* arvioidaan käyttäneen **Ukrainaa** vastaan häivehävittäjiä, joiden ”ominaisuudet eivät ole täysin lännen tiedossa”. Ilmavoimien komentajan Juha-Pekka Keräsen mielestä Venäjän uusi hävittäjä tuskin on mikään sodankäynnin muuttava laite.

Myös esimerkissä 29 käytetään myönteistä lausemuotoa *Venäjä onnistui läpimurtoon*, joka sitten ikään kuin kumotaan käyttämällä adverbiaalikonjunktia *vaikka*. Virkkeiden esittämien asiantilojen suhde on konsessiivinen, eli asiantilojen sanotaan pätevän, mutta samalla implikoidaan niiden yhteensopimattomuutta (VISK § 1139). Esimerkissä kuvataan Venäjän läpimurtoa aika laajalla alueella ja toisaalta todetaan, että isossa mittakaavassa eteneminen on kuitenkin ollut aika vähäistä. *Vaikka*-lause voidaan tässä yhteydessä tulkita toivomukseksi siitä, että läpimurrosta huolimatta tilanne ei välttämättä etenisi samankaltaisesti.

- 29) ”*Venäjä onnistui läpimurtoon aika laajalla alueella*”, Kastehelmi luonnehtii. ”Vaarassa on, että Venäjä saa Lysytsanskiin todellisen saarroitusuhan. Vaikka koko maata ajatellen eteneminen onkin aika vähäistä.” Hyökkäys on hyytynyt hitaaksi etenemiseksi kylä kerrallaan.

Länsimaiden tarjoamaa tukea pidetään Ukrainan pärjäämisen kannalta erittäin merkityksellisenä. Aikajana-diskurssiprosodian tähän diskurssiin yhdistämässäni kollokaateissa puhutaan esimerkiksi EU:n pakotteista, joita Venäjään on kohdistettu sodan alkamisen jälkeen. Toisaalta auttamisen yhteydessä varoitan ylittämästä tiettyä rajaa. Helsingin Sanomat kirjoittaa länsimaiden halusta auttaa Ukrainaa, mutta toisaalta avun kerrotaan ulottuvan vain tiettyyn pisteeseen saakka. Sodan eskaloitumisen pelossa sotaan ei haluta lähteä liian intensiivisesti mukaan ja tämä näkyy muun muassa Ukrainan saamista asetoimituksissa, kuten maantiede-diskurssiprosodiaan luokittelemani kollokaatti *maaperälle* osoittaa (esimerkki 30).

- 30) Ukrainalle aseapua toimittavat maat eivät ole olleet halukkaita antaman Ukrainalle aseita, joilla se ylittäisi *Venäjän maaperälle* asti. Taustalla on pelko sodan laajenemisesta.

Kuten aineistosta poimimani esimerkit osoittavat, Helsingin Sanomien verkkoartikkeleista välittyy useaan otteeseen toivo Ukrainan puolustuksen kestämisestä Venäjän hyökkäyksen alla. Käsitystä tästä toiveesta tukee erilaiset artikkelissa kuvatut Ukrainan auttamisen ja tukemisen keinot, jotka omalta osaltaan kertovat Ukrainan puolelle asettumisesta. Kuitenkin artikkeleista välittyy myös vahva kuva siitä, että sodan osapuolina ovat nimenomaan Venäjä ja Ukraina. Auttamisesta

huolimatta muut valtiot kuvataan sodan ulkopuolisina toimijoina, mikä välittyy myös pyrkimyksestä estää sodan laajeneminen.

5 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT

Tässä tutkielmassa olen korpusavusteisen diskurssintutkimuksen keinoilla tarkastellut Helsingin Sanomien uutisointia Ukrainan sodasta. Tavoitteena on ollut selvittää, millaisia diskursseja Ukrainan sotaan liittyvistä artikkeleista nousee esille ja mitä nämä diskurssit kertovan Ukrainan sodan aikaisesta uutisoinnista Suomessa. Perehdyin uutisointiin tarkastelemalla noodin *Venäjä* yhteydessä esiintyviä kollokaatteja sekä etsimällä diskurssiprosodioita, joihin nämä kollokaatit voitiin yhdistää Helsingin Sanomien verkkoartikkeleissa.

Diskurssiprosodioiden avulla hahmottelin laajemmat uutisissa yleisimmin esiintyvät diskurssit. Helsingin Sanomien Ukrainan sotaa koskevissa artikkeleissa uutisoitiin Venäjistä sodan aloitteellisena osapuolena, kuvattiin sodasta aiheutuneita seurauksia ja ihmisten kärsimystä, sekä nostettiin esille toivo Ukrainan mahdollisuuksista puolustaa itseään. Tutkimustulokseni osoittavat, että noodin *Venäjä* kollokaatit esiintyivät selkeimmin syyllistämistä ja tuomitsemista käsittelevässä diskurssissa sekä sodan seurauksia ja kauheuksia kuvaavassa diskurssissa. Venäjän toimiminen sodan aloitteellisena osapuolena nousi useasti esille myös toivon ja auttamisen diskurssin yhteydessä. Venäjän suorittamista iskuista puhuttiin julmina seurauksina, kun taas Ukrainan sotatoimenpiteet kuvattiin enemmänkin saavutuksina ja voittoina. Tulkintaa tukee se, että saavutukset-diskurssiprosodian kollokaatit voitiin yhdistää ainoastaan toivon ja auttamisen diskurssiin. Huomionarvoista on myös se, että sotarikokset ja ihmisoikeusrikkomukset liittyvät niin ikään vain Venäjän suorittamiin sotatoimenpiteisiin. Epäselväksi jäi, eivätkö ukrainalaiset sotilaat ole tehneet sotarikoksia, vai eikö näistä vain uutisoitu.

Sosiolingvisti Hymes on luonut kommunikatiivisen kompetenssin käsitteen kuvaamaan sitä, että kompetentilla kielenkäyttäjällä on ymmärrys siitä, miten jokin kielellinen ilmaus sopii tiettyyn sosiaaliseen tilanteeseen (Kalliokoski 2006: 242). Useat

Helsingin Sanomien artikkeleissa käytetyt kielelliset valinnat tukivatkin käsitystä siitä, että yhteiskuntana suomalaiset ovat asettuneet Ukrainan puolelle, eikä Venäjän sotateoimista ole hyväksyttävää kirjoittaa positiiviseen sävyyn. Samankaltaiseen lopputulokseen päätyi myös Mäkelä (2016), jonka tutkimuksen mukaan Venäjä niin ikään representoidaan arvojemme vastaiseksi toimijaksi Ukrainan sodassa. Mäkelän (2016) mukaan media asettuu uutisoinnissaan kansalaisten puolelle ja vastustaa sotateoimia.

Artikkeleista nousi vahvasti esille myös muistutus siitä, että sota on yhä käynnissä. Uutisointi Ukrainan sodasta on ollut runsasta sen alkamisesta lähtien ja aihe on yhä laajasti esillä. Toivon ja auttamisen diskurssin yhteydessä mainittiin useasti Ukrainan tarvitsevan apua kyetäkseen puolustautumaan Venäjää vastaan. Koska länsimaat, Suomi mukaan lukien, ovat mukana tukemassa Ukrainaa muun muassa erilaisilla sota-avustuksilla, on yhteiskunnallisesti tärkeää pitää sota ihmisten mielissä. Kuitenkin täytyy ottaa huomioon myös Helsingin Sanomien asema kaupallisena medianä, jonka tavoitteena on kasvattaa verkkopalvelun kävijämäärää ja sitouttaa lukijakuntaa lehden tilaajaksi. Tämä voi vaikuttaa siihen, mistä aiheista uutisoidaan ja miten, sillä lähtökohtaisesti mediat voivat itse vaikuttaa julkaisujensa sisältöön. Kaupallinen aspekti huomioiden Ukrainan sodan merkittävydestä suomalaiselle yhteiskunnalle kertoo, että heti sodan alkamisen jälkeen Helsingin Sanomat tarjosi Ukrainan tilanteeseen liittyvää uutisointia myös maksutta (Helsingin Sanomat 2022).

Kieli ei ole koskaan läpinäkyvää, vaan sisältää aina piilomerkityksiä. Näiden merkitysten paljastamiseen tarvitaan kielen analysointia, jotta voimme ymmärtää kielen sosiaalisia аспекteja. (Stubbs 1996: 93). Tutkimukseni on omalta osaltaan osoittanut, kuinka erilaisia näkökulmia kielellisillä valinnoilla voidaan tuoda esille. Kun ymmärrämme, että kielenkäyttötilanteessa on tehty tiettyjä valintoja, ymmärrämme, että myös muunlaisia valintoja olisi voitu tehdä, jolloin asia olisi voinut näyttäytyä eri valossa (Stubbs 1996: 93). Medialukutaito onkin nyky-yhteiskunnassa tärkeää.

Tutkimustuloksia tarkasteltaessa on otettava huomioon, että tässä tutkielmassa on esitelty vain kolme laajinta aineistosta esille nousutta diskurssia. Tarkempi tarkastelu olisi varmasti tuottanut myös muitakin diskursseja. Vaikka CADS menetelmänä auttaa varmistamaan, ettei tutkimustuloksiin nouse ainoastaan tutkijan omia hypoteeseja vahvistavia tuloksia, on kuitenkin huomioitava tekemäni valinnat luokitellessani kollokaatteja diskurssiprosodioihin ja hahmotellessani diskursseja. Diskursseja on olemassa useita, sillä asiat voidaan tulkita monella eri tavalla.

Jatkotutkimuksissa olisi mielenkiintoista paneutua myös näihin muihin aineistosta mahdollisesti esiin nouseviin diskursseihin. Lisäksi olisi mielenkiintoista

vertailun omaisesti selvittää, miten Ukrainan sodasta on uutisoitu vuonna 2014, jolloin Ukrainan sodan katsotaan alkaneen, kun Venäjä valtasi ja liitti itseensä Krimin niemimaan. Tähän tapahtumaan viitattiin keräämässäni aineistossakin useita kertoja.

LÄHTEET

- Ancarno, Clyde 2020: Corpus-Assisted Discourse Studies. – Anna De Fina & Alexandra Georgakopoulou (toim.), *The Cambridge Handbook of Discourse Studies* s. 165-185. Cambridge: Cambridge University Press.
- Anthony, Laurence 2022: AntConc (Versio 4.1.4) [Computer Software]. Tokio: Waseda University. Saatavilla osoitteesta <http://www.antlab.sci.waseda.ac.jp/>
- Baker, Paul 2006: *Using corpora in discourse analysis*. London: Continuum.
- Barnbrook, Geoff 1996: *Language and computers. A practical Introduction to the computer analysis of language*. Edinburgh University Press.
- Carruthers, Susan 2011: *The media at war*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan.
- Gries, Stefan Th. 2008: Phraseology and linguistic theory. A brief survey. – Fanny Meunier & Sylviane Granger (toim.), *Phraseology: An Interdisciplinary Perspective* s. 3–26. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Heikkinen, Vesa 2020: *Tekstianalyysi. Miksi kielellisillä valinnoilla on merkitystä?* Helsinki: Gaudeamus.
- Heikkinen, Vesa & Lounela, Mikko 2012: Korpus. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä, Mikko Lounela & Heikki Voutilainen (toim.), *Genre-analyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 120–127. Helsinki: Gaudeamus.
- Helsingin Sanomat 24.02.2022: HS tarjoaa päivittäisen uutissisällön Ukrainan tilanteesta luettavaksi maksutta. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000008639591.html> 5.4.2023.
- Jensen-Eriksen, Niklas, Mainio, Aleks & Hänninen, Reetta 2019: *Suomen suurin – Helsingin Sanomat 1889–2019*. Helsinki: Kirjailijat ja Kustannusosakeyhtiö Siltala.
- Johansson, Marjut 2014: Faktoista mielipiteisiin. – Marja-Liisa Helasvuo, Marjut Johansson & Sanna-Kaisa Tanskanen (toim.), *Kieli verkossa – näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2016: *Diskurssianalyysi: teorian, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.
- Kalliokoski, Jyrki 2006: Tekstilajin taju ja toisella kielellä kirjoittaminen. Anne Mäntynen, Susanna Shore & Anna Solin (toim.), *Genre – Tekstilaji*. Helsinki: Hakapaino. s. 240–265.
- KTM 2022: Lehtien lukijamäärät. <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2022/11/KMT-2022-lukijamaarat-liite.pdf> 3.11.2022
- Kyröläinen, Aki-Juhani & Laippala, Veronika 2020: Määrällinen korpuslingvistiikka. – Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne & Kaius Sinnemäki (toim.), *Kielentutkimuksen menetelmiä I-IV. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia*. s. 487–524. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <https://doi.org/10.21435/skst.1457>
- Luukka, Minna-Riitta 2002: M.A.K. Halliday ja systeemifunktionaalinen kielitiede. Hannele Dufva & Mika Lähteenmäki (toim.), *Kielentutkimuksen klassikoita*. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus s. 89–124.

- Niemelä, Tuomas 2016: *Kriittinen diskurssianalyysi Ukrainan sodan uutisoinnista Helsingin Sanomissa*. Pro Gradu -tutkielma. Maanpuolustuskoulun maasotalinja.
- Partington, Alan 2013: *Patterns and Meanings in Discourse: Theory and Practice in Corpus-assisted Discourse Studies (CADS)*. John Benjamins Publishing Company.
- Pälli, Pekka & Lillqvist, Ella 2020: Diskurssianalyysi. – Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne & Kaius Sinnemäki (toim.), *Kielentutkimuksen menetelmiä I-IV. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia*. s. 374–411. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <https://doi.org/10.21435/skst.1457>
- Sinclair, John 1987: Corpus Creation. – Geoffrey Sampson & Diana McCarthy (toim.), *Corpus Linguistics: Reading in a Widening Discipline* s. 78–84. London: Continuum.
- Stubbs, Michael 1996: *Text and Corpus Analysis*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- Stubbs, Michael 2002: *Words and phrases: Corpus studies of lexical semantics*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Tumber, Howard & Palmer, Jerry 2004: *Media at war: the Iraq Crisis*. London: Sage.
- Ventola, Eija 2006: Genre systeemis-funktionaalisessa kielitieteessä. Anne Mäntynen, Susanna Shore ja Anna Solin (toim.), *Genre – tekstilaji* s. 96-121. Helsinki: Hakapaino Oy.
- VISK = Hakulinen, Auli, Vilkuna, Maria, Korhonen, Riitta, Koivisto, Vesa, Heinonen, Tarja Riitta & Alho, Irja 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. – <http://scripta.kotus.fi/visk.1.3.2022>.

LIITTEET

LIITE 1

Kaikki 96 merkittävintä kollokaattia sekä niiden sija, frekvenssiarvo ja merkitsevyysarvo

SIJ A	FREKV .	T- ARV O	KOLLOKAATTI	SIJ A	FREKV .	T- ARV O	KOLLOKAATTI
1.	1830	12.754	valko	49.	1070	3.819	alueiden
2.	4670	10.271	joukot	50.	260	3.811	hyökkäyssotaa
3.	2500	9.400	hyökkäyksen	51.	4410	3.810	ennen
4.	2880	8.761	vladimir	52.	290	3.799	hyökkäyssota
5.	2960	8.270	joukkojen	53.	190	3.764	valtiollinen
6.	6470	8.121	ukrainaan	54.	200	3.716	syyttänyt
7.	4420	7.417	vastaan	55.	820	3.699	helmikuuta
8.	10170	7.234	ukrainassa	56.	610	3.676	rajan
9.	1350	7.108	hyökkäystä	57.	250	3.604	liittää
10.	970	6.883	hyökkäyssodan	58.	400	3.564	käyttänyt
11.	1450	6.415	puolustusministeriö	59.	800	3.547	hersonista
12.	800	5.873	aloitti	60.	480	3.474	puolelle
13.	2250	5.654	ilmoitti	61.	1090	3.441	hallussa
14.	1260	5.414	sergei	62.	1000	3.412	asevoimat
15.	1230	5.334	hyökkäys	63.	870	3.412	iskuja
16.	4570	5.332	putin	64.	650	3.405	onnistui
17.	490	5.222	hyökkäsi	65.	440	3.391	syytti
18.	910	4.973	helmikuussa	66.	270	3.375	hyökkäyksessä
19.	980	4.942	pyrkii	67.	300	3.366	iran
20.	1730	4.930	asevoimien	68.	280	3.326	šoigu
21.	11350	4.747	ukraina	69.	150	3.291	maaperälle
22.	1650	4.645	armeijan	70.	320	3.271	iski
23.	2130	4.595	krimin	71.	500	3.263	niemimaan
24.	1040	4.586	väittää	72.	270	3.236	tuhonnut
25.	860	4.580	alueet	73.	570	3.228	siviilikohteisiin
26.	1810	4.569	joukkoja	74.	110	3.224	miehittämällä
27.	1180	4.448	armeija	75.	220	3.205	ria
28.	28960	4.357	mukaan	76.	220	3.205	kansanäänestykset
29.	300	4.336	hyökännyt	77.	200	3.165	hyökkäyksensä
30.	440	4.324	syyttää	78.	230	3.153	liittämisestä
31.	330	4.323	valtasi	79.	320	3.131	haltuun
32.	360	4.312	kiistänyt	80.	210	3.111	hyökkää
33.	450	4.286	suurhyökkäyksen	81.	360	3.080	tappiot
34.	46150	4.187	että	82.	190	3.070	miehitti
35.	540	4.162	lavrov	83.	140	3.047	pommittanut
36.	630	4.154	laivaston	84.	200	3.014	kansanäänestykse
37.	430	4.145	itseensä	85.	120	3.009	n
38.	830	4.088	väitti	86.	230	3.003	hyökkäyssotansa

39.	3100	4.040	ukrainaa	87.	260	2.995	ampunut
40.	320	4.027	täysimittaisen	88.	260	2.995	iskenyt
41.	950	4.000	puolustusministeriö	89.	210	2.959	hyökkäyksestä
42.	5990	3.975	n jälkeen	90.	130	2.947	sotilaspiirin
43.	1160	3.940	kiina	91.	140	2.886	liittymisestä
44.	970	3.935	puolella	92.	90	2.870	federaation
45.	1300	3.910	yrittää	93.	170	2.870	eduksi
46.	380	3.891	vetäytymään	94.	120	2.845	aloittaman
47.	860	3.884	alueita	95.	110	2.738	suurhyökkäystä
48.	830	3.330	teki	96.	110	2.738	järjesti vapaus

LIITE 2

Analyysin ulkopuolelle rajatut kollokaatit frekvenssiarvoineen merkitsevyysarvonsa mukaisesti laskevassa järjestyksessä, ja näiden kollokaattien prosentuaalinen osuus merkitsevistä kollokaateista

Kollokaatit	Prosentuaalinen osuus
<i>Valko (1830), että (46150), Ria (220)</i>	3,13 %

LIITE 3

93 merkitsevintä kollokaattia lajiteltuna diskurssiprosodioihin

Osapuolet	Toimenpiteet	Seuraukset	Maantiede
joukot armeija hyökkäystä vladimir joukkojen vastaan puolustusministeriö ilmoitti sergei hyökkäys putin asevoimien ukraina armeijan joukkoja puolustusministeriön kiina puolella syyttänyt iran hyökkäyksensä sotilaspiirin federaation vapaus Šoigu Lavrov hyökkäyssotaa hyökkäyksen suurhyökkäyksen 29 kpl	hyökkäsi hyökännyt valtasi laivaston ukrainaa yrittää teki alueiden liittää käyttänyt asevoimat iskuja iski niemimaan siviilikohteisiin kansanäänestykset liittämisestä haltuun hyökkää miehitti pommittanut kansanäänestyksen ampunut liittymisestä järjesti pyrkii aloitti itseensä 28 kpl	hyökkäyssodan ukrainaan hyökkäyssota tuhonnut hyökkäyssotansa iskenyt hyökkäyksessä aloittaman hyökkäyksestä 9 kpl	ukrainassa krimin alueet alueita rajan puolelle maaperälle miehittämällä 8 kpl

Sotapropaganda	Aikajana	Saavutukset
väittää syyttää kiistänyt väitti valtiollinen	täysimittaisen jälkeen ennen helmikuuta helmikuussa	Hersonista hallussa onnistui tappiot eduksi

syytti mukaan 7 kpl	suurhyökkäystä 6 kpl	vetäytymään 6 kpl
---------------------------	-------------------------	----------------------

